

UZ 50. OBLJETNICU DEKLARACIJE O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Sjećanje na jedan povijesni događaj i malo više

Namjena je i namjera ovoga kratkog prikaza uspomena i sjećanje na jedan povijesni događaj neposredno vezan za *Deklaraciju o imenu i položaj hrvatskog književnog jezika*. No, taj prikaz samo je jedan mali isječak iz one bogate riznice dogodovština što su sve hrvatski domoljubi izvan granica Hrvatske radili i poduzimali da bi svojoj domovini Hrvatskoj, svome hrvatskom narodu i svome hrvatskome jeziku osigurali mjesto i prepoznatljivost u mozaiku višekulturnih zajednica u koje su doselili. O različitim vidovima djelatnosti i nastojanja hrvatskih iseljenika u razdoblju od četiri i pol desetljeća poslije Drugoga svjetskog rata – usmjerenih na to kako očuvati svoj nacionalni identitet i kako doći do nacionalne slobode i državne neovisnosti – mogle bi se napisati brojne raščlambe i knjige. U ovom kratkom osvrtu, međutim, bit će dostatno reći samo to da nije bilo domoljubne hrvatske udruge i društva, na svim kontinentima, bilo političke, kulturne, društvene, obrazovne ili pak sportske, kojima glavni i osnovni cilj nije bio očuvanje i promidžba hrvatskog imena i hrvatskog identiteta. Sve su one, na svoj način, i svojim vlastitim metodama i sredstvima svojih članova, djelovale prema ostvarenju toga cilja. Ovdje je također potrebno i vrijedno tek usput spomenuti dva iznimno značajna događaja u hrvatskoj zajednici u Australiji koja strše iznad svih ostalih: prvo i vjerojatno jedno od najvećih i najrazboritijih političkih i promidžbenih postignuća u cijelom hrvatskom iseljeništvu je uspostavljanje i otvaranje neslužbenog „hrvatskog veleposlanstva“ u glavnom gradu Australije – Canberri 1977. godine.¹ Drugo, najvažnije i sigurno najveće dostignuće Hrvata ovoga kontinenta/drža-

¹ Taj vrhunski osmišljeni projekt australskih Hrvata zadao je nevjerojatnu glavobolju i pravne i diplomatske brige i poteškoće tadašnjim australskim i jugoslavenskim vlastima i njihovim političarima. Glavni cilj neslužbenog hrvatskog veleposlanstva bio je javno podizanje svijesti i obavještavanje što većeg broja Australaca o političkom stanju u Hrvatskoj i željama i nastojanju hrvatskoga naroda da bude samostalan i slobodan u svojoj domovini Hrvatskoj te da jugoslavensko veleposlanstvo ne može zastupati interese Hrvata. Hrvatsko neslužbeno veleposlanstvo ubrzo je postalo simbol hrvatske borbe za neovisnost. Ono je gotovo cijele dvije godine bilo prisutno u australskim medijima i australskoj javnosti, a putem diplomatskih predstavništava i medija i u cijelom svijetu. Hrvatsko neslužbeno veleposlanstvo bilo je zatvoreno potkraj 1979. godine. Australski savezni parlament morao je izglasovati poseban zakon kojim je ukinuo neslužbeno hrvatsko veleposlanstvo. Tako je završio taj miroljubivi i zakonski ustrojen projekt koji je Hrvatima u Australiji, ali i Hrvatima diljem svijeta, uključujući i domovinu Hrvatsku, donio veliku promidžbu o njihovim nacionalnim htijenjima i nastojanjima. O tom se iznimno zadirujućem projektu može mnogo više spoznati u opsežnoj studiji Ivana Čizmića: *Croatian Embassy – ‘Hrvatska ambasada’ u Canberri 1977. – 1978. Društvena istraživanja*, god. 8., br. 1. (39.), travanj 1999. Također, preporučujem i dokumentarni film o neslužbenom hrvatskom veleposlanstvu *Glasonoša promjena / Herald of Change hrvatskog dramskog i filmskog redatelja Jakova Sedlara snimljen za 35. obljetnicu toga genijalnog projekta. Kolegice i kolege na Fakultetu humanističkih znanosti Sveučilišta Macquarie u Sydneyju, na nekoliko svojih kolegija, koji se bave temama i raspravama o državljanstvu i identitetu, predaju i tumače svojim studentima, među ostalim, i o tome kako su se Hrvati sedamdesetih godina, dok*

ve, bilo je prizn(av)anje samosvojnosti i samobitnosti hrvatskome jeziku 1979. godine od strane australske vlade.² Hrvati to uspijevaju izboriti unatoč golemim političkim pritiscima sa svih strana i u vrijeme dok hrvatski jezik nije bio još priznat u samoj Hrvatskoj *par excellence*. Ta dva događaja dala su hrvatskoj zajednici u Australiji novi imidž, novu snagu i novi poticaj za daljnju i drukčiju izgradnju hrvatske zajednice. U sljedećem desetljeću hrvatska zajednica doživljava novi razvoj i pravi procvat.

U svim svojim djelatnostima i aktivnostima dvije su osnovne smjernice bile uvijek dominantne u hrvatskih domoljuba. Prva i glavna bila je san o ostvarenju slobode i neovisnosti domovine Hrvatske, a druga je bila promidžbene naravi, u najširem smislu te riječi. Hrvati domoljubi u svojim su novim postojbinama promicali hrvatske običaje, tradiciju, hrvatsku kulturu i nogomet u višekulturnim zajednicama tih zemalja onako kako su oni to najbolje znali, ulagali golem trud u očuvanje svoje hrvatske materinske riječi i ukazivali na neravnopravan položaj domovine Hrvatske i Hrvata u socijalističkoj jugoslavenskoj federaciji.

Obični ljudi, koji su temeljili svoje zajedništvo i svoje djelatnosti na najboljim vrijednostima u hrvatskoj tradiciji: na marljivosti, poštenju, pouzdanosti, odgovornosti, hrabrosti, vjeri u sebe i uz to još nošeni domoljubljem, izoštrenom sviješću o hrvatskoj držav(otvor)nosti i ljubavlju za svoju domovinu Hrvatsku, koju su praktično živjeli, izgrađivali su sve ono gdje su se osjećali kao „svoj na svome“ i što im u rođenoj domovini nije bilo dopušteno. Djelotvorne i veoma dobro organizirane hrvatske zajednice po svijetu brzo su postale prepoznatljive kao izrazito i nedvosmisleno hrvatske. Štoviše, upravo te hrvatske zajednice bile su izvor hrvatskih državotvornih aktivnosti, iz tih hrvatskih zajednica izvirali su i pristizali poticaji kojima su Hrvati neprestano upozoravali svoje domaćine na to kako su nezadovoljni životom i političkim položajem Hrvata u Jugoslaviji. To su hrvatski domoljubi izricali i dokazivali na razne načine, od

---

nisu imali svoju priznatu državu, borili za svoj identitet i za svoju prepoznatljivost u svijetu demokracije. Oni nam prenose kako je tim mladim Australcima neslužbeno hrvatsko veleposlanstvo u Canberri 1977. – 1978. jedna od zadivljujućih i najzanimljivijih tema!

² Do prizna(va)nja hrvatskoga jezika dolazi ponajprije zahvaljujući neumornom i konstruktivnom radu i lobiranju domoljubnih Hrvatica i Hrvata diljem Australije, domoljubnih hrvatskih društava i udruga u Sydneyju: Središnjeg odbora hrvatskih etničkih škola u NSW (SOHEŠ), Hrvatskog međudruštvenog odbora za zajedničku suradnju u NSW (HMO) i Slobodnog hrvatskog radio programa na 2SER-FM u državi New South Wales te Hrvatskih etničkih škola i Instituta za hrvatski jezik u Melbourneu u saveznoj državi Viktoriji. Navedene hrvatske udruge i ustanove prednjačile su i odigrale su značajnu i veliku ulogu. Ovdje posebno treba naglasiti ulogu i zasluge Središnjeg odbora hrvatskih etničkih škola (SOHEŠ-a) i Instituta za hrvatski jezik. SOHEŠ je u svojoj Peticiji od 2. lipnja 1978. godine tražio da se prizna individualnost, posebnost i povijesno ime hrvatskome jeziku. Peticiju potpisuju tisuće domoljubnih Hrvatica i Hrvata u Hrvatskom katoličkom centru u sydneyskoj četvrti Summer Hill (gdje je još i danas sjedište SOHEŠ-a), u hrvatskim klubovima i na brojnim drugim mjestima: na nogometnim utakmicama kluba Sydney Croatia, izletima, društvenim zabavama i raznim hrvatskim skupovima i okupljanjima. Ona se u engleskom prijevodu šalje na sve relevantne političke i obrazovne ustanove diljem Australije i uskoro postiže svoj učinak i svoju nakanu. Zbog svoje povijesne važnosti i značaja Peticija je u cijelosti objavljena u svom izvornom sadržaju sa zadržanim pravopisnim osobitostima izvornika u Hrvatskom iseljeničkom zborniku 2013., str. 247. – 249. i u Zborniku radova Petog slavističkog kongresa održanoga u Rijeci od 7. – 10. rujna 2010., knjiga 1. (Rijeka: Filozofski fakultet, 2012., str. 382. – 384.).

masovnih i brojnih uličnih i ostalih prosvjeda, prosvjedima na Dan Republike – 29. novembra, zahtijevajući i tražeći od svojih zastupnika i članova parlamenata te raznih vladinih i nevladinih udruga da ih ne oslovljavaju Jugoslavenima nego Hrvatima, da im ne čine kulturocid i jezikocid nad bogatom hrvatskom kulturnom baštinom i hrvatskim jezikom, koji se još davne 1595. godine ubrajao među pet najuglednijih jezika Europe, da im ne krivotvore hrvatsku povijest, nego da im pomognu u ostvarenju onoga što svaki čovjek i svaki narod želi i čemu teži, a to je da bude slobodan u svojoj domovini utemeljenoj na načelima demokracije, suvereniteta i ljudskih prava, jednakih za sve bez obzira na vjeroispovijest, boju kože, etničku pripadnost i političke poglede.

Tako su hrvatski domoljubi gradili i izgrađivali svoje hrvatske zajednice prema uzoru na sve ono što postoji u zemljama višekulturnih zajednica kao i po uzoru na ono što su imale druge etničke zajednice u tim zemljama. U početku su gradili hrvatske klubove i domove, crkve, osnivali nogometne klubove i hrvatske političke organizacije. To su kasnije dopunjavali i upotpunjavali hrvatskim novinama, hrvatskim radijskim programima, utemeljenjem hrvatskih folklornih skupina, otvaranjem škola hrvatskoga jezika, hrvatskim studentskim društvima, kulturnim i književnim društvima, hrvatskim dramskim društvima, studijem hrvatskoga jezika, stvaranjem zaklada za studij hrvatskog jezika, društvima hrvatskih umirovljenika, staračkim domovima i njegovalistima, a ponegdje i pjevačkim zborovima i klapama.

Na drugoj smo razini svjedoci istaknutih uspjeha i rezultata raznih hrvatskih društava i udruga – od političkih organizacija preko folklornih skupina do nogometnih klubova – koje su, u Australiji i drugdje u hrvatskom iseljeništvu, postajale sve brojnije, sve organiziranije i sve utjecajnije. Tako od početka sedamdesetih pa na dalje bilježimo međunarodne skupove koje priređuju Hrvatska revija i razne hrvatske političke organizacije, kulturne i obrazovne ustanove. Glavni je cilj svih tih skupova i konferencija bio upoznavanje šire svjetske javnosti sa stvarnim i teškim stanjem u Hrvatskoj za vrijeme totalitarnoga komunističkog sustava kao i promidžba ugleda Hrvatske i Hrvata u svijetu. Ovdje ću se osvrnuti na samo dva od tih skupova s kojih su odaslane jasne i glasne poruke tko su Hrvati i čemu oni teže. Hrvatske izvandomovinske škole Amerike i Kanade (HIŠAK) bile su organizator Prvog međunarodnog seminara hrvatskoga jezika i folkloru od 7. – 15. srpnja 1985. na kanadskim sveučilištima Laurentian University i University of Sudbury u malom rudarskom gradiću Sudbury nekih 220 km sjeverno od Toronta. Skup je zahvatio širok raspon tema koje su obradili i prezentirali predavači iz Kanade, Australije, Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke i Švicarske – njih četrdesetak. Potaknuti prijedlozima sudionika skupa i brojnih prijatelja iz kruga drugih jezika i kultura koji su nazočili i aktivno sudjelovali na skupu, na završetku seminara izabran je odbor od dvadesetak članova koji je sazeo skup u praktične zaključke i upute te time dao smjernice koje će služiti kao standard za rad i djelatnost HIŠAK-ovih škola. Jedan je od temeljnih zaključaka tog seminara Izjava o imenu i stanju hrvatskoga jezika i nju ću ovdje prenijeti u cijelosti u njezinoj izvornoj hrvatskoj inačici:

„Ravnatelji i učitelji Hrvatskih škola Amerike-Australije-Kanade-Europe, okupljeni na Prvom međunarodnom seminaru hrvatskog jezika i folkloru, održanom od 7. do 15. srpnja

1984. godine na Laurentian University i University of Sudbury, Sudbury, Onatrio, Kanada, izjavljuju:

Hrvati kroz cijelu svoju povijest nazivlju svoju zemlju Hrvatska i svoj jezik hrvatski. Hrvatski jezik je danas službeni jezik Hrvatske, priznat kao takav čak i Ustavom SFRJ (čl. 170, 171, 211, 243, 246, 247, 269 i 271).

Oko četiri milijuna Hrvata u dijaspori služi se hrvatskim jezikom u svojim vjerskim obredima, školama, publikacijama i u sredstvima priopćavanja.

Novija istraživanja koje je proveo HIŠAK-CSAC pokazuju da neke vlade i njihove ispostave, odgojne ustanove, sredstva priopćavanja i posebno knjižnice brkaju dva različita slavenska jezika, srpski i hrvatski, ili što je još gore, upotrebljavaju naziv „srpsko-hrvatski“, što je etnolingvistički neutemeljeno, a sa sociolingvističkog stajališta stvara smutnje.

Ista istraživanja pokazuju da su na taj način tisuće učenika koji pohađaju škole hrvatskoga jezika i kulture diljem svijeta nepravedno prikračene u uslugama koje bi im vlade, odgojne ustanove i knjižnice trebale pružiti.

Učenici koji završe i po osam godina hrvatskog jezika nemaju mogućnost nastaviti studirati hrvatski na višim školama.

Mi kao odgojitelji i lingvisti tražimo da prestanu krivi nazivi i zloupotrebe u vezi s imenom i identitetom hrvatskoga jezika i da se pogreške isprave.

Nadalje, mi odlučno zahtjevamo da se studentima koji žele nastaviti studirati hrvatski pruži ta mogućnost.

Mi potpisnici voljni smo i spremni surađivati na svakom području i u svemu što bi moglo pomoći u rješavanju gore spomenutih protuslovlja, poteškoća i krivih shvaćanja.

U Sudburyju, 14. srpnja 1985.“

Tome moramo dodati i istaknute uspjehe i rezultate koje su postigli ugledni Hrvati koji su se našli u radnom odnosu u različitim obrazovnim visokoškolskim ustanovama i političkim institucijama i drugim državnim i obrazovnim uredima unutar kojih su mogli djelovati u prilog hrvatske posebnosti. U tome su naročito prednjačili domoljubni hrvatski profesori, akademici i znanstvenici koji su godinama sudjelovali na raznovrsnim međunarodnim znanstvenim skupovima, forumima, odborima i konferencijama, od Čilea do Novog Zelanda, na kojima su uvijek upoznavali i upozoravali na hrvatsku posebnost od jugoslavenskog amalgama.³

Osobno sam priredio nekoliko međunarodnih skupova i aktivno sudjelovao na mnogima od njih. Svi su mi ti brojni znanstveni susreti i skupovi ostali duboko u pamćenju i sjećanju, ali jedan ipak malo više od ostalih. Bilo je to na međunarodnom

---

³ Ovdje ću navesti samo neke od međunarodnih udruga na čijim su skupovima godinama sudjelovali ugledni hrvatski profesori i domoljubi. Na prvo mjesto treba staviti po broju članova najveću krovnu slavističku udrugu ili društvo American Association for the Advancement of Slavic Studies (AAASS), koja je prije nekoliko godina preinačila svoj naziv u Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies (ASEES), Australian Universities Language and Literature Association (AULLA), Australia and New Zealand Slavists' Association (ANZSA), Languages and Cultures Network for Australian Universities (LCNAU).

skupu AULLA-e u veljači 1989. godine.⁴ Tada sam kao mladi entuzijast i predavač hrvatskoga jezika na Sveučilištu Macquarie održao izlaganje na temu: Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika kao sociolingvistički dokument (Declaration Concerning the Name and the Position of the Croatian Literary Language as a Sociolinguistic Document). O Deklaraciji sam, na engleskom naravno, izrekao ono što je tada po mojemu mišljenju bilo najbitnije i najpotrebnije reći da bih ju mjerodavno predstavio – kao doista vjerodostojan sociolingvistički dokument pozornosti vrijedan u strukovnim i širim inim krugovima – građanstvu i kolegama koji su me došli slušati. Rekoh tada da je u ožujku 1967. godine, 140 istaknutih hrvatskih intelektualaca, koji su predstavljali 19 vodećih kulturnih i znanstvenih hrvatskih institucija, potpisalo i dostavilo Saboru SR Hrvatske i Saveznoj skupštini SFRJ Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika. Deklaracija se poziva na ustavno ozakonjenje odnosno jednakost četiriju književnih jezika: slovenskog, hrvatskog, srpskog i makedonskog te za neometan razvoj i dosljednu uporabu hrvatskoga književnog jezika u školama, medijima, javnosti i političkim forumima, na radiju i televizijskim mrežama kad god je emitiranje usmjereno hrvatskom stanovništvu.

„Odmah nakon objave u zagrebačkom tjedniku Telegram (17. ožujka), Deklaracija je izazvala poplavu političkih prosvjeda, pogotovo nakon što je osuđena od strane vladajuće Komunističke partije. Prošlo je više od dva desetljeća od objavljivanja Deklaracije, a na nju se u jugoslavenskim medijima i dalje gleda neprijateljski i naziva se 'neprijateljskom gestom'. Nitko se do sada, u Jugoslaviji ili izvan nje, nije pozabavio jezičnim zaslugama i postignućem tog važnog dokumenta unatoč svim promjenama koje je posredno uzrokovala ili koje je izazvala i unijela u sociolingvistiku te zemlje.

Kao sociolingvistički dokument, Deklaracija je potkopala Novosadski sporazum u tolikoj mjeri da su ga se sve hrvatske kulturne ustanove i brojni istaknuti pojedinci u potpunosti odrekli 1971. godine; Deklaracija je odigrala bitnu ulogu u odluci Matice hrvatske da povuče iz zajedničkog objavljivanja rječnik srpsko-hrvatskoga književnog jezika (Novi Sad – Zagreb, 1967.) i, na kraju, njezina uloga u ustavnom priznanju hrvatskoga standardnog jezika 1974. godine ne može se ignorirati ili njezina važnost umanjiti. (Prijevod engleskog sažetka tiskan u Sažetcima izlaganja / Abstracts of Papers, AULLA XXV Congress, Macquarie University, February 6-10th 1989, str. 197. – 98.)

Dakle, ništa neobično i ništa izmišljeno i iskonstruirano.

I sad nekoliko riječi o onome zašto mi je baš taj skup AULLA-e ostao u sjećanju više od svih ostalih. U predavaonici je nazočilo poprilično dvadesetak do tridesetak

---

⁴ AULLA XXV Congress, Macquarie University (February 6–10th 1989). Osim mene, na istom skupu izlaganja na hrvatske teme su bili prijavili akademik Stjepan Babić na temu Sinkronija i dijakronija u tvorbi riječi (Synchrony and Diachrony in Word-Formation), prof. Dalibor Brozović na temu Južnoslavenske jezične polemike s genetičkog, sociolingvističkog i tipološkog stajališta (South Slavonic Language Controversies from the Genetic, Sociolinguistic and Typological Points of View) i prof. Hans-Peter Stoffel sa sveučilišta u Aucklandu na Novom Zelandu na temu Istraživanje slavenskih migrantskih jezika u Australiji i Novom Zelandu (Investigating Slavic Migrant Languages in Australia and New Zealand). Akademik S. Babić i prof. H-P. Stoffel su nazočili konferenciji i prezentirali svoja izlaganja, a prof. Dalibor Brozović nije se pojavio na skupu. Tu se našao i srpski akademik Pavle Ivić, no on nije izlagao i nije bio u programu skupa. Njegova prisutnost ovome skupu ostala je misterij do danas.

ljudi. Poznao sam samo njih nekoliko. Prvi se u raspravi za riječ javio srpski lingvist Pavle Ivić. Taj je čovjek sasuo drvlje i kamenje na mene: kako se ja uopće usudim govoriti o jednom političkom pamfletu kao o sociolingvističkom dokumentu, znam li ja na kakve je osude i kritike ta Deklaracija naišla u jugoslavenskoj javnosti i stručnim jugoslavenskim krugovima, i Bog sam zna što još ne; međutim, ja sam ostao hladan i miran i odgovorio mu da mi je sve poznato te da iznosim samo činjenice i ništa više. Dodao sam tomu i rečenicu ili dvije rekavši da je Deklaracija već izazvala brojne promjene u jezičnoj politici SR Hrvatske pa i šire i dalje u zemlji. Kao i to da će u skoroj budućnosti biti jedan od glavnih dokumenata u krojenju i stvaranju jezične politike, na što je srpski akademik doslovce poludio pa mi izgovorio cijeli niz suludih i nesuvislih riječi pa čak i uvreda. Među ostalim i ovo: „Kad ste vi, mladi kolega, tako pametni onda nam vi rešite jezičko pitanje u Bosni i Hercegovini.“ Na glup komentar sarkastično sam odgovorio: „Sa zadovoljstvom, platite mi putne troškove i smještaj i dopustite mi da slobodno provedem anketu na 3000 ljudi – Hrvata, Muslimana i Srba – u BiH.“ Nije mi na to odgovorio.

Vidjevši da rasprava ne vodi u pravom smjeru već u stranputicu, kao i to da sam izložen provokativnom nasrtaju, za riječ se javio kolega Hans-Peter Stoffel koji je stao na moju stranu rekavši da se uglavnom slaže s mojim izlaganjem u onolikoj mjeri u kolikoj i kojoj on prati jezičnu politiku i jezična zbivanja u Jugoslaviji. Zahvalio sam kolegi Stoffelu na razumijevanju uz kasniju napomenu da mi takav ispad nije stran i da to nije neobična pojava te da to doživljavam već godinama kao predavač hrvatskoga jezika na Sveučilištu Macquarie i sa svojim hrvatskim kolegama na drugim skupovima na kojima sudjeluju bivši studenti srpskog akademika P. Ivića. Nisam pristaša i privrženik zavjere ili urote, ali budući da akademik P. Ivić nije izlagao na ovom skupu i budući da nigdje nije bilo njegova imena i prezimena u programu skupa, nije valjda dolazio na tako dalek put samo pratiti i slušati što to Babić, Brozović i Budak prezentiraju na skupu AULLA-e? Ali nikad se zasigurno ne zna. A vjerojatno se nikad ne će ni doznati. Čini mi se da je ovdje ipak najprikladnija misao i izreka mog pokojnog oca: Sinko, vrag nikad ne spava!

I kad sam se već toliko raspisao o djelatnostima i učinkovitosti domoljubnih Hrvata izvan Hrvatske, onda ovdje treba također istaknuti utjecaj i doprinos izvandomovinskih institucija i hrvatskih domoljuba Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK) kao i njihovu dugogodišnju korespondenciju i utjecaj na Kongresnu knjižnicu u Washingtonu (Library of Congress, Washington, DC), koja tek 2008. godine mijenja hibridni i politički naziv “srpskohrvatski” oznakama *hrv* za hrvatski jezik i *srp* za srpski jezik. Dvije su hrvatske izvandomovinske udruge: Hrvatske izvandomovinske škole za Ameriku i Kanadu (HIŠAK) i Hrvatska znanstvena zaklada (HZZ) u Australiji, u suradnji s Centrom hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie u Australiji i na Sveučilištu Waterloo u Kanadi, pokrenule pitanje razdvajanja hrvatskoga i srpskoga još davne 1985. Ta rasprava i konačna raščlamba tih dvaju jezika traje do 2008. godine. Naime, te se godine u raspravu uključuju dvije institucije iz Republike Hrvatske: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu i Hrvatski zavod za norme i dvije institucije iz Srbije: Narodna biblioteka Srbije i Institut za standardizaciju Srbije, zahtijevajući da se politički naziv

„srpskohrvatski jezik“ ukine i da se u međunarodnu klasifikaciju uvedu nazivi hrvatski jezik (s kodom *hrv*) i srpski jezik (s kodom *srp*) kao dva odvojena jezika. Njihov je zahtjev bio prihvaćen u lipnju 2008. godine i time je saga od skoro četvrt stoljeća bila uspješno i korektno privedena kraju. Ta je četvrtstoljetna procedura još samo jedan od primjera što znači imati priznatu državu.⁵

Prikladno je zaključiti da su poslije 2. svjetskog rata hrvatski domoljubi i hrvatski emigranti, nadahnuti držav(otvor)nom idejom i idejom hrvatske neovisnosti, gradili i izgrađivali hrvatske domove, hrvatske klubove i hrvatske katoličke crkve u svojim novim postojbinama. Iz tih su novoustrojenih hrvatskih društvenih i vjerskih ustanova i domova klijale i nicale hrvatske političke organizacije, hrvatske folklorne skupine, hrvatski nogometni klubovi, škole hrvatskoga jezika i druge razne hrvatske udruge i društva. Ti hrvatski domovi, klubovi i crkve bili su kutić domovine Hrvatske, mjesto sastanaka i zabave i razonode, vjerskog slavlja, krštenja, vjenčanih veselja, obilježavanja i komemoriranja povijesnih hrvatskih nadnevaka. Iz tih hrvatskih domova, klubova i hrvatskih katoličkih misija i centara, koji su bili čvrst temelj hrvatskoga zajedništva, rađale su se, u najširem smislu riječi, djelotvorne hrvatske zajednice. Iz tih zajednica pak, putem uličnih i drugih prosvjeda, folklor, nogometa, komemorativnih i inih društvenih i vjerskih slavlja i proslava, Hrvati su promicali svoj hrvatski identitet, svoje hrvatske težnje i želje, nisu dali da bleiburška tragedija i Križni put budu prikriiveni i da padnu u zaborav, iz tih hrvatskih zajednica hrvatski su domoljubi neprestano ukazivali na neravnopravan položaj Hrvata i domovine Hrvatske unutar socijalističke jugoslavenske federacije. To su s poletom, ljubavlju i bez ikakve zadržke činili obični hrvatski ljudi koji su bili ponosni na svoje hrvatsko podrijetlo i svoj hrvatski identitet. Hrvatski se domoljubi iz tih hrvatskih zajednica nisu ni stidjeli ni odricali svojih ideja hrvatske držav(otvor)nosti i hrvatske neovisnosti unatoč pritiscima i neugodnostima s kojima su se suočavali, oni nisu dali da se ugasi plamen hrvatske držav(otvor)nosti i hrvatske neovisnosti, a njihove domoljubne djelatnosti ulijevale su optimizam i davale nadu i vjeru domovini Hrvatskoj koja je čamila pod čizmom totalitarnog protuhrvatskog jugorežima skoro pola cijelog stoljeća.

Što se pak Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika tiče, Hrvati izvan domovine Hrvatske dobro znaju da je Deklaracija stup i potporanj hrvatske borbe za nacionalnu slobodu i neovisnost. Oni dobro znaju da je Deklaracija međaš u povijesti hrvatskoga jezika, i mnogo više, stoga se Deklaracije uvijek sjećaju i pamte ju, oni ju cijene, iskazuju joj poštovanje za njezine zasluge koje su nemjerljive i neprocjenjive. Hrvati u Australiji svake godine, u tjednu od 11. do 17. ožujka, obilježavaju obljetnicu Deklaracije prigodnim programom u hrvatskim zajednicama. Ove godine, uz ovu velebnu obljetnicu, sjećamo se Deklaracije na poseban način, slavimo ju i izražavamo joj svoje priznanje za njezin 50. rođendan svečanim skupom: This year we commemorate, celebrate and salute Declaration's 50th anniversary in a special way!

Luka Budak, Macquarie University, Sydney

---

⁵ Arhivska dokumentacija Centra hrvatskih studija, Sveučilište Macquarie u Sydneyju, Australija.